

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

MAISTO KAINŲ KITIMO TENDENCIJŲ 2022 M I KETVIRTĮ APŽVALGA

2022 M.

Maisto kainų reikšmė bei kaita Lietuvoje ir ES

Išlaidos maistui sudaro reikšmingą vartojimo išlaidų dalį. Remiantis SVKI lyginamųjų svorių duomenimis, Lietuvos gyventojų išlaidos maistui 2022 m. sudaro 19,2 proc. vartojimo išlaidų (Latvijoje – 23,4 proc., Estijoje – 19,2 proc., Lenkijoje – 16,7 proc., vidutiniškai ES – 15,9 proc.). Tarp ES valstybių narių maistui didžiausia vartojimo išlaidų dalis skiriama Rumunijoje (28,3 proc.), mažiausia – Airijoje (10,8 proc.) (1 pav.).

Vertinant pastarųjų metų vartojimo išlaidų dalies maistui kaitą, Lietuvoje iki 2020 m. stebėta nežymi mažėjimo tendencija, tačiau 2021 m. ši dalis padidėjo 0,9 proc. punkto, o 2022 m. padidėjo 0,2 proc. punkto. Panašios tendencijos stebėtos ir kaimyninėse valstybėse bei vidutiniškai ES (2 pav.).

Pirmąjį 2022 m. ketvirtį, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų ketvirčiu, maisto kainos Lietuvoje padidėjo 15,2 proc. (5 pav.). Maisto kainų didėjimas stebėtas visose ES valstybėse narėse, tarp jų kaimyninėse valstybėse (Latvijoje – 12,3 proc., Estijoje – 11,9 proc., Lenkijoje – 8,6 proc.), ir vidutiniškai ES – 5,8 proc.

Visus tris pirmojo ketvirčio mėnesius maisto kainų augimas spartėjo ir kovo mėn. pasiekė 17,6 proc. (palyginti su 2021 m. kovo mėn.). Įtakos analizė parodė, kad ši padidėjimą labiausiai lėmė brangusios daržovės (ypač bulvės) ir pienas bei pieno gaminiai.

Didelį maisto kainų augimą iš dalies galima paaiškinti vadinamuoju lyginamosios bazės efektu. 2021 m. I ketvirtį, nesibaigiant neapibrėžtumui dėl pandemijos, stebėtas 0,4 proc. maisto kainų sumažėjimas (palyginti su 2020 m. I ketvirčiu), tačiau vidutiniškai ES maisto kainos per šį laikotarpį padidėjo 0,8 proc. Dėl to, 2022 m. I ketvirčio kainas lyginant su prieš metus buvusiu santykinai žemu kainų lygiu, metinis maisto kainų pokytis yra labai didelis.

Kita priežastis galėtų būti santykinai žemas maisto kainų lygis. Remiantis Eurostato duomenimis, 2020 m. maisto kainų lygis Lietuvoje sudarė 81,8 proc. ES vidurkio (3 pav.). Kita vertus, stebima artėjimo prie ES vidurkio tendencija, todėl ES valstybių narių kontekste spartus maisto kainų augimas iš dalies paaiškinamas tuo, kad Lietuvoje maistas vis dar išlieka pigesnis negu vidutiniškai ES.

Kitos galimos maisto kainų didėjimo Lietuvoje priežastys įvardytos skyreliuose „Maisto kainų kitimo pasiūlos veiksniai“ ir „Maisto kainų kitimo paklausos veiksniai“.

Vidutinis metinis maisto kainų pokytis 2022 m. kovo mėn. siekė 7,1 proc. (4 pav.). Maisto kainų pokytį per pastaruosius 12 mėn. parodantis vidutinis metinis maisto kainų pokyčio rodiklis išliko mažesnis už 2022 m. kovo mėn. metinį maisto kainų pokytį (17,6 proc.), todėl, vertinant pastarųjų 12 mėn. laikotarpį, galima teigti, kad maisto kainų augimas paspartėjo tik antroje 2021 m. pusėje. Kita vertus, toks vidutinis metinis maisto kainų padidėjimas gali lemti reikšmingą gyventojų išlaidų padidėjimą. Pvz., gyventojas, per metus maistui išleidžiančio 950 Eur (Namų ūkių biudžeto tyrimo duomenys) išlaidos tokiam pačiam maisto produktų „krepšeliui“ per pastaruosius 12 mėn. vidutiniškai padidėjo 67 Eur ir

sudarė 1 017 Eur. Taip pat, vertinant šio rodiklio spartėjančio augimo tendenciją, beveik neabejotina, kad artimiausiu metu jis toliau didės.

Didžiausią įtaką metiniam maisto kainų pokyčiui darė daržovių (ypač bulvių) ir pieno bei pieno gaminių kainų didėjimas (8 pav.). Įtakos maisto kainų pokyčiams analizė parodė, kad 2022 m. kovo mėn. stebėtą 17,6 proc. metinį maisto kainų augimą 4,7 procentinio punkto lėmė daržovių (ypač bulvių) kainų padidėjimas, 4,3 procentinio punkto lėmė pieno ir pieno gaminių kainų padidėjimas. Eliminavus šiuos veiksnius, metinis maisto (be daržovių ir pieno bei pieno gaminių) kainų augimas sudarytų 8,6 proc.

Daržovių kainų didėjimas sietinas su sezoniškumo veiksniais, mažesniu ir prastesnės kokybės derliumi, taip pat su vadinamuoju lyginamosios bazės efektu. Praėjusių metų pradžioje, dėl epideminės situacijos vis dar taikant viešojo maitinimo įstaigų, ugdymo įstaigų veiklos apribojimus, dalis su šiomis įstaigomis tiekimo sutarčių sudariusių daržovių augintojų susidūrė su perprodukcijos problema ir savo produkciją kartais parduodavo ypač žema kaina. Dėl šios priežasties, kuomet lyginama su ypač žemomis praėjusių metų kainomis, šiuo metu stebimas daržovių kainų metinis augimas yra labai didelis.

Pieno ir pieno gaminių mažmeninių kainų didėjimas sietinas su išaugusiomis žalio pieno supirkimo kainomis Lietuvoje ir užsienio rinkose, taip pat su išaugusia pieno ir pieno gaminių paklausa. 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, žalio natūralaus riebumo pieno supirkimo iš vietos gamintojų kainos padidėjo 14,6 proc. ir pasiekė 458,5 Eur už t (ES per šį laikotarpį augimas sudarė 6,1 proc., o supirkimo kaina pasiekė 424,4 Eur už t).

Maisto kainų kitimo pasiūlos veiksniai

Gamybos veiksnių kainos augo visoje maisto tiekimo grandinėje. Gamybos veiksnių kainų didėjimas stebėtas žemės ūkio, maisto pramonės, logistikos ir didmeninės bei mažmeninės prekybos sektoriuose.

2021 m. IV ketvirtį palyginti su 2020 m. IV ketvirčiu, žemės ūkio produkcijos gamybos sąnaudos padidėjo 52,6 proc., iš jų: sėklos 77,8 proc., elektros energija ir naftos produktai 60,1 proc., mineralinės trąšos 97,9 proc., pašarai 7,5 proc.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, į Lietuvą importuotos žalios naftos ir gamtinių dujų kaina 2022 m. vasario mėn., palyginti su 2021 m. vasario mėn., padidėjo 68,0 proc., kokso ir rafinuotų naftos produktų kaina padidėjo 50,3 proc.

Ypač išskirtinas darbo sąnaudų didėjimas (6 pav.). 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. I ketvirčiu, vienos dirbtos valandos darbo sąnaudų didėjimas apdirbamosios gamybos (prie kurios priskiriama ir maisto produktų gamyba) bei mažmeninės ir didmeninės prekybos sektoriuose siekė atitinkamai 19,1 proc. ir 26,2 proc.

Stebėta Lietuvos rinkoje parduotų maisto produktų gamintojų kainų ir importuotų maisto produktų didmeninių kainų didėjimo tendencija (7 pav.). 2022 m. kovo mėn. fiksuotas gamintojų kainų augimas (17,0 proc.) beveik prilygo metiniam mažmeninių kainų didėjimui (17,6 proc.). Prekybos sutartys paprastai pasirašomos terminuotam laikotarpiui, todėl gamintojams sudėtinga per labai trumpą laikotarpį pakoreguoti sutartinius įsipareigojimus, taigi 2021 m. pabaigoje buvęs santykinai nedidelis gamintojų kainų augimo tempas palaipsniui „pavijo“ mažmeninių kainų metinį augimo tempą.

Metinis importuotų maisto produktų didmeninių kainų didėjimas (16,5 proc.) sietinas su pasauliniu energijos išteklių kainų kilimu, padidėjusiomis užsienio gamintojų sąnaudomis, taip pat su išaugusiomis transportavimo sąnaudomis.

Maisto kainų kitimo paklausos veiksniai

Nepaisant daugelio gyventojų didėjančių pajamų, maisto pardavimai (palyginamosiomis kainomis) nežymiai sumažėjo. Išlaidos maistui mažai priklauso nuo gaunamų pajamų (ypač kai šios pajamos yra didelės), tačiau pastaruoju metu Lietuvoje stebimas mažas pajamas gaunančių gyventojų pajamų augimas dėl mažėjančio nedarbo, didinamų minimalaus darbo užmokesčio, pensijų ir socialinių išmokų. Spartus vidutinio darbo užmokesčio augimas didina daugelio dirbančiųjų pajamas. Šie veiksniai didina gyventojų perkamąją galią.

Vis dėlto, vertinant palyginamosiomis kainomis, 2022 m. kovo mėn., palyginti su 2021 m. kovo mėn., mažmeninės prekybos nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maistas, gėrimai ir tabakas, apyvarta sumažėjo 4,3 proc. Galima priežastis – dėl išskirtinai didelio kainų padidėjimo mažinamas ne būtiniausiųjų maisto produktų vartojimas.

Kainų kitimo prognozės

Mažmeninių kainų didėjimo tendencija išlieka. Remiantis išankstiniu SVKI įverčiu, 2022 m. balandžio mėn. metinis vartojimo prekių ir paslaugų augimas sudarys 16,6 proc., o palyginti su 2022 m. kovo mėn., vartojimo prekių ir paslaugų kainos padidės 1,9 proc.

Trumpuoju laikotarpiu tikimasi nuosaikaus maisto kainų augimo sulėtėjimo. Žemės ūkio ministerijos Strateginio planavimo departamento Ekonominės analizės skyrius, remdamasis statistiniais duomenimis ir taikydamas matematinius metodus, sudarė trumpojo laikotarpio metinio maisto kainų pokyčio (9 pav.) ir vidutinio metinio maisto kainų pokyčio (10 pav.) trumpojo laikotarpio prognozes pagal optimistinį ir pesimistinį scenarijus.

Optimistinis scenarijus paremtas prielaidomis, kad geopolitinė įtampa palaipsniui sumažės ir dėl to sulėtės žaliavų kainų augimas, taip pat, kad nebus kitų trumpalaikių ir sunkiai prognozuojamų maisto

kainas didinančių veiksnių. Pažymėtina Europos Centrinio Banko bei kitų centrinių bankų griežtinama (arba planuojama artimiausiu metu griežtinti) monetarinė politika, kuri lemtų vartojimo sumažėjimą, skolinimosi „pabrangimą“. Sumažėjusi paklausa sudarytų prielaidas žaliavų ir kitų produktų kainų augimo sulėtėjimui arba stabilizavimuisi. Analizuojant maisto kainų augimą Lietuvoje, taip pat svarbus ir vadinamasis lyginamosios bazės efektas – 2022 m. II ketvirtį maisto kainos bus lyginamos su 2021 m. II ketvirčiu, kuomet kainos nebuvo tokia žemame lygyje, kaip 2021 m. I ketvirtį.

Pesimistinis scenarijus paremtas prielaidomis, kad išliekanti geopolitinė įtampa ir naujos ES ekonominės sankcijos Rusijai lems tebesitęsiantį žaliavų kainų didėjimą.

Apibendrintai galima teigti, kad, infliacijos rodikliams išliekant labai aukštiesiems, fiskalinės ir monetarinės politikos formuotojai ims vis aktyvesnių veiksmų ir tai lems laipsnišką situacijos stabilizavimą.

Sektorinė analizė

Pateikta VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro parengtos sektorinės analizės santrauka. Pažymėtina, kad joje dažniausiai analizuojamos trumpojo laikotarpio (2022 m. I ketvirtį palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu) kainų kitimo tendencijos, o Žemės ūkio ministerijos parengtoje pirmoje apžvalgos dalyje daugiausiai remiamasi Lietuvos statistikos departamento ir Eurostato duomenimis bei orientuojamasi į metines (2022 m. I ketvirtį palyginti su 2021 m. I ketvirčiu) kainų kitimo tendencijas. Dėl to galimos situacijos, kuomet, pvz., stebimas kainų sumažėjimas per ketvirtį, tačiau per metus kainos yra padidėjusios. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro apibendrinti statistiniai duomenys, informaciniai pranešimai, analitiniai darbai apie žemės ūkio ir maisto sektorius viešai skelbiami portale www.produktukainos.lt.

Tamsios duonos ir batono mažmeninės kainos padidėjo. Tamsios duonos (11 pav.) mažmeninė vidutinė kaina 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, padidėjo 6,8 proc. (+0,14 Eur už kg, iki 2,24 Eur už kg), gamintojų pardavimo vidutinė kaina sudarė 0,99 Eur už kg ir buvo 4,77 proc. didesnė (+0,05 Eur už kg). Gamintojų ruginių miltų pardavimo vidutinė kaina padidėjo 9,6 proc. (+24,75 Eur už t, iki 282,01 Eur už t), o pagrindinės tamsios duonos žaliavos – rugių – supirkimo vidutinė kaina 2022 m. I ketvirtį taip pat padidėjo – 22,6 proc. (+39,26 Eur už t) ir sudarė 213,21 Eur už t.

Batono (12 pav.) mažmeninė vidutinė kaina 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, 8,7 proc. padidėjo (+0,16 Eur už kg, iki 1,99 Eur už kg), gamintojų batono pardavimo vidutinė kaina analizuojamu laikotarpiu padidėjo 5,9 proc. (+0,05 Eur už kg, iki 0,96 Eur už kg). Kvietinių miltų (a. r.) gamintojų vidutinė kaina padidėjo 5,8 proc. (+22,41 Eur už t, iki 409,41 Eur už t), o pagrindinės

batono žaliavos – kviečių – supirkimo vidutinė kaina analizuojamu laikotarpiu padidėjo 23,4 proc. (+56,53 Eur už t, iki 298,35 Eur už t).

Duonos žaliavos kainos didėjo ir ES šalyse. ES maistinių kviečių kaina 2022 m. I ketvirtį sudarė 300,84 Eur už t – ir buvo atitinkamai 13,5 proc. ir 41,9 proc. didesnė negu 2021 m. IV ketvirtį ir 2021 m. I ketvirtį. Rugiai ES šalyse 2022 m. I ketvirtį buvo superkami vidutiniškai po 249,12 Eur už t – 12,9 proc. didesne kaina negu praėjusį ketvirtį ir 64,4 proc. brangiau, palyginti su praėjusių metų analogišku laikotarpiu.

Tarptautinės grūdų tarybos analitikai duomenimis, Rusija ir Ukraina yra vienos didžiausių pasaulyje grūdų ir aliejinių augalų sėklų (ir produktų) eksportuotojų, besitęsiantis konfliktas ir dėl to kylantis žemės ūkio produkcijos kainų šuolis sukėlė susirūpinimą dėl galimos maisto saugumo rizikos, ypač nuo importo priklausomose Artimųjų Rytų Azijos ir Afrikos šalyse.

Tiesioginės grėsmės daugiausia yra susijusios su eksporto srautų sutrikimu. Šiuo metu Ukrainoje sustabdytas komercinis Juodosios jūros uosto krovimas. Nors ir stengiamasi didinti eksportą geležinkelių maršrutais per vakarines šalies sienas, bendros apimtys greičiausiai bus ribotos.

Ukrainos 2022–2023 m. grūdų ir aliejinių augalų pasėliams taip pat kyla didelė rizika, o tai gali dar labiau padidinti ilgalaikį eksporto pasiūlos trūkumą. Be degalų, ūkio sąnaudų ir darbo jėgos, šiuo metu neįmanoma patekti į kai kuriuos laukus, todėl didėja nerimas dėl ūkininkų galimybių tręšti žiemkenčius ir vykdyti sėjos darbus.

Prasidėjus kariniam konfliktui tarp Rusijos ir Ukrainos grūdų supirkimo kainos pasaulyje, o tuo pačiu ir Lietuvoje reikšmingai padidėjo. Grūdų kainos artimiausioje ateityje gali ir toliau didėti, nes tam įtakos taip pat gali turėti ne tik karinis konfliktas, bet ir žieminių pasėlių peržiemojimas ir pavasarinė sėja (sėjai įtakos gali turėti padidėjusios trąšų kainos) pagrindinėse kviečių auginimo rinkose. Todėl galima prognozuoti, kad kviečių ir rugių kainos pasaulyje, ES šalyse bei Lietuvoje turėtų išlikti didelės. Didėjant žaliavų, transportavimo bei energijos išteklių, logistikos, darbo jėgos kainoms artimiausioje ateityje galima tikėtis tolimesnio duonos gaminių ir kitų grūdų produktų gamintojų ir mažmeninių vidutinių kainų didėjimo.

Išaugus energetinių išteklių ir pašarų kainoms, kiaulienos, galvijienos bei vištienos gamintojų ir mažmeninės kainos padidėjo. 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, daugumos analizuojamų kiaulienos produktų (13 pav.) vidutinės mažmeninės kainos padidėjo (0,1–1,2 proc.), išskyrus sprandinę be kaulo, kuri atpigo 0,2 proc.

Analizuojamu laikotarpiu kiaulienos skerdenų gamintojų kaina padidėjo 12,8 proc. (PGPK kodas 10.11.12.30.00), o kiaulienos gabalų – 4,6 proc. (PGPK kodas 10.11.12.90.00).

Kiaulienos sektorius jau keletą mėnesių susiduria su rimtais sunkumais dėl daugelio neigiamų veiksnių: sulėtėjusio kiaulienos eksporto į Kiniją, tolesnio afrikinio kiaulių maro plitimo (toliau – AKM)

ir padidėjusių sąnaudų. Rusijos invazija į Ukrainą taip pat turi poveikį kiaulienos sektoriui, trūksta pašarų bei tenka ieškoti naujų rinkų kiaulienos eksportui.

Europos Komisija prognozuoja, kad dėl išaugusių pašarų kainų ir AKM ES kiaulienos gamyba 2022 m. turėtų sumažėti 3 proc. Didžiausias gamybos sumažėjimas 2022 m. numatomas Vokietijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje.

Prognozuojama, kad dėl pabrangusių energetinių išteklių, pašarų, transportavimo ir kitų sąnaudų, 2022 m. II ketvirtį tiek kiaulių skerdenų supirkimo, tiek ir kiaulienos produktų vidutinės mažmeninės kainos gali ir toliau didėti.

2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, visų analizuojamų galvijienos produktų (14 pav.) vidutinės mažmeninės kainos didėjo (1,7–7,5 proc.).

Galvijienos gabalų gamintojų kaina analizuojamu laikotarpiu, palyginti su praėjusių metų IV ketvirčiu, padidėjo 10,6 proc. (PGPK kodas 10.11.11.90.00).

Lietuvoje vidutinė galvijų supirkimo kaina šių metų I ketvirtį sudarė 3,46 Eur už 100 kg skerdenų ir, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu bei 2021 m. I ketvirčiu, buvo atitinkamai 18,9 proc. ir net 39,5 proc. aukštesnė. 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvoje buvo paskersta 5,4 proc. daugiau galvijų. Analizuojamu laikotarpiu nepastebėta ir esminių skerdenų kokybės ar vidutinio svorio skirtumų.

Prognozuojama, kad dėl pabrangusių energetinių resursų, gamybos sąnaudų ir padidėjusių kitų išlaidų artimiausiu metu galvijų supirkimo kainos ir toliau didės ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES šalyse. Galvijienos gamyba sumažėti galėtų apie 0,8 proc., nes dėl brangstančių pašarų gali kiek sumažėti vidutinis galvijų svoris, bet iš kitos pusės – tai gali būti kompensuota padidėjusiu skerdimų skaičiumi.

Atvėsinto viščiuko broilerio (15 pav.) mažmeninė kaina analizuojamu laikotarpiu padidėjo 14,2 proc. Šį padidėjimą lėmė dėl išaugusios savikainos padidėjusi gamintojų kaina.

Gamintojų kaina Lietuvoje 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu padidėjo 16,2 proc. ir buvo 25,0 proc. aukštesnė nei 2021 m. I ketvirtį. Šį padidėjimą analizuojamu laikotarpiu lėmė dėl pakilusių energijos, kuro bei pašarų kainų išaugus savikainai sumažėjusi (21,1 proc.) broilerių skerdenų gamyba, taip pat padidėjusios kainos kaimyninėse šalyse. Analizuojamu laikotarpiu gamintojai vidaus rinkoje pardavė 25,0 proc. mažiau atvėsintų viščiukų skerdenų, nei 2021 m. spalio–gruodžio mėn.

Prasidėjus Rusijos karinei invazijai į Ukrainą grūdų kainos pasaulinėje rinkoje pakilo 20–40 proc., tuo prisidėdamos prie pabrangusios energijos ir degalų. Eurostato duomenimis, importo iš Ukrainos dalis 2021 m. sudarė apie 19,7 proc. ES paukštienos importo, todėl ES paukštienos gamintojams dar nespėjus atsigausti nuo paukščių gripo ir COVID-19 sukeltų sutrikimų tiekimo grandinėse, kovo mėnesį ES rinkoje sumažėjo importuotos paukštienos pasiūla.

Prognozuojama, kad dėl padidėjusios savikainos, išaugusios paklausos ir padidėjusių kainų kaimyninėse šalyse 2022 m. II ketvirtį atvėsinto viščiuko broilerio kainos Lietuvos rinkoje turėtų šiek tiek padidėti.

Išaugus žalio pieno supirkimo kainai ir kainos struktūroje padidėjus mažmeninės prekybos daliai, mažmeninė pieno kaina per metus padidėjo beveik 30 proc., taip pat didėjo pieno gaminių ir kiaušinių kainos. Analizuojamą ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, vidutinė mažmeninė geriamojo pieno (16 pav.) kaina (su PVM, neįtraukiant privačių prekės ženklų ir akcijų kainų) Lietuvos rinkoje padidėjo 28,8 proc. ir siekė 1,03 Eur už l, o vidutinė gamintojų kaina (be PVM) padidėjo 13,6 proc. (iki 0,50 Eur už l).

2022 m. I ketvirtį vidutinė mažmeninė sviesto (82 proc. riebumo, pergamentinio ar laminuoto popieriaus 170–200 g pakuotėje) kaina (su PVM, neįtraukiant privačių prekės ženklų ir akcijų kainų) siekė 12,08 Eur už kg ir, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, padidėjo 12,7 proc., o vidutinė gamintojų kaina (be PVM) Lietuvos rinkoje padidėjo 13,2 proc. (iki 6,60 Eur už kg).

Analizuojamą ketvirtį vidutinė mažmeninė *Tilsit* sūrių kaina siekė 9,32 Eur už kg (su PVM) ir buvo 15,1 proc. didesnė nei 2021 m. IV ketvirtį, o vidutinė gamintojų *Tilsit* sūrių kaina padidėjo 15,1 proc. (iki 4,97 Eur už kg (be PVM)).

Tikėtina, kad dėl aukštų pieno supirkimo kainų, išaugusių žaliavų, pašarų, transportavimo, energijos kaštų, įtemptos geopolitinės padėties, sudėtingesnio žaliavų ir produkcijos tiekimo, situacijos kitų šalių rinkose, 2022 m. II ketvirtį minėtų pieno gaminių vidutinės mažmeninės ir didmeninės kainos ir toliau gali šiek tiek didėti, tačiau kainų didėjimas neturėtų būti toks reikšmingas.

2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, L ir M kat. kiaušinių (17 pav.) vidutinės mažmeninės kainos struktūroje mažmeninės prekybos dalis sumažėjo 2,8 proc. punkto.

Padidėjus gamintojų kainai, vidutinė mažmeninė kaina analizuojamu laikotarpiu padidėjo 13,2 proc.

ŽŪIKVC (LŽŪMPRIŠ) duomenimis, L ir M kat. kiaušinių gavyba, įskaitant ant kraiko laikomų vištų kiaušinius, 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2022 IV ketvirčiu, sumažėjo 6,7 proc., o pardavimai vidaus rinkoje – 15,0 proc. Analizuojamu laikotarpiu narvuose laikomų vištų kiaušinių vidutinė gamintojų kaina padidėjo 18,1 proc. ir buvo 19,0 proc. aukštesnė nei tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu.

Prognozuojama, kad dėl išaugusios savikainos padidėjus gamintojų kainai ir pakilus kainoms eksporto rinkose, vidutinė mažmeninė L ir M kat. kiaušinių kaina Lietuvoje 2022 m. II ketvirtį šiek tiek padidės.

Per ketvirtį bulvių ir lauko daržovių kainos reikšmingai nepakito, tačiau išliko didesnės nei prieš metus. 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, Lietuvos mažmeninėje rinkoje bulvių ir svogūnų kainos nepakito. Morkų kaina sumažėjo 10,2 proc., kopūstų – 8,6 proc., o burokėlių kaina padidėjo 4,4 proc.

Lauko daržovių nedidelį kainų pokytį lėmė sezoniškumo įtaka, nes žiemos metu kainos būna mažesnės ir stabilesnės. Taip pat sezoniškai turinti sumažėti mažmeninės prekybos dalis kainų grandinėse, tačiau ne visų daržovių šiemet ji sumažėjo.

Bulvių ir lauko daržovių vidutinėms mažmeninėms įtakos turėjo ir jų kainų padidėjimas augintojų ūkiuose, pvz., bulvių – 3,7 proc., kopūstų – 25,9 proc., morkų – 7,4 proc., svogūnų – 7,1 proc. Burokėlių kaina nepakito.

Augintojų ūkiuose bulvių ir daržovių kainos 2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. I ketvirčiu, buvo didesnės: bulvių – 100,0 proc., kopūstų – 88,9 proc., burokėlių – 71,4 proc., svogūnų – 66,7 proc., morkų – 26,1 proc.

Tai lėmė dėl nepalankių gamtinių sąlygų 2021 m. gautas mažesnis ir prastesnės kokybės bulvių ir daržovių derlius, kasmet mažėjantys deklaruoti bulvių ir daržovių plotai, dėl susiklosčiusios nepalankios geopolitinės situacijos labai brangstantys energetiniai išteklių, kasmet Lietuvoje didėjantis darbo užmokestis.

Įvertinant brangstančius energetinius išteklius, trąšas, kurą ir kitas priemones, reikalingas derliui užauginti ir sandėliuoti, užaugintų Lietuvoje ir importuotų naujo derliaus bulvių ir daržovių kainos 2022 m. II ketvirtį bus didesnės negu praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu.

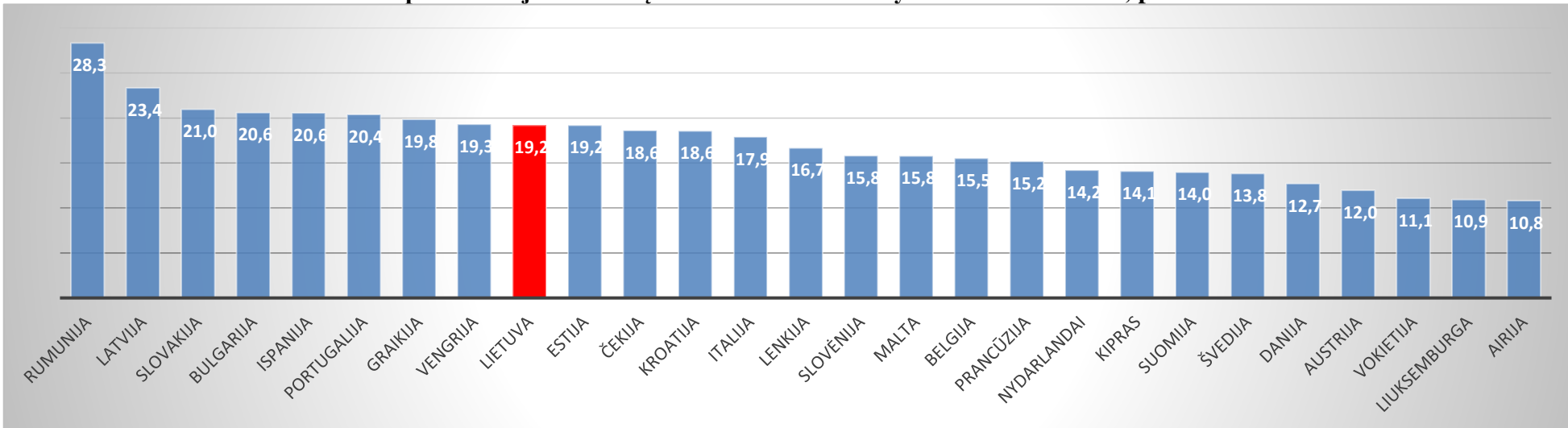
Obuolių derlius Lietuvoje 2021 m. dėl nepalankių gamtinių sąlygų buvo mažas. Todėl vietinių obuolių prekybos tinklams aprūpinti užteko iki kovo mėn. vidurio.

2022 m. I ketvirtį, obuolių supirkimo kaina Lietuvoje, palyginti su 2021 m. IV ketvirčiu, padidėjo 7,3 proc. ir sudarė 0,59 Eur už kg, ir buvo 37,2 proc. didesnė nei prieš metus, kai buvo gautas vidutinis obuolių derlius.

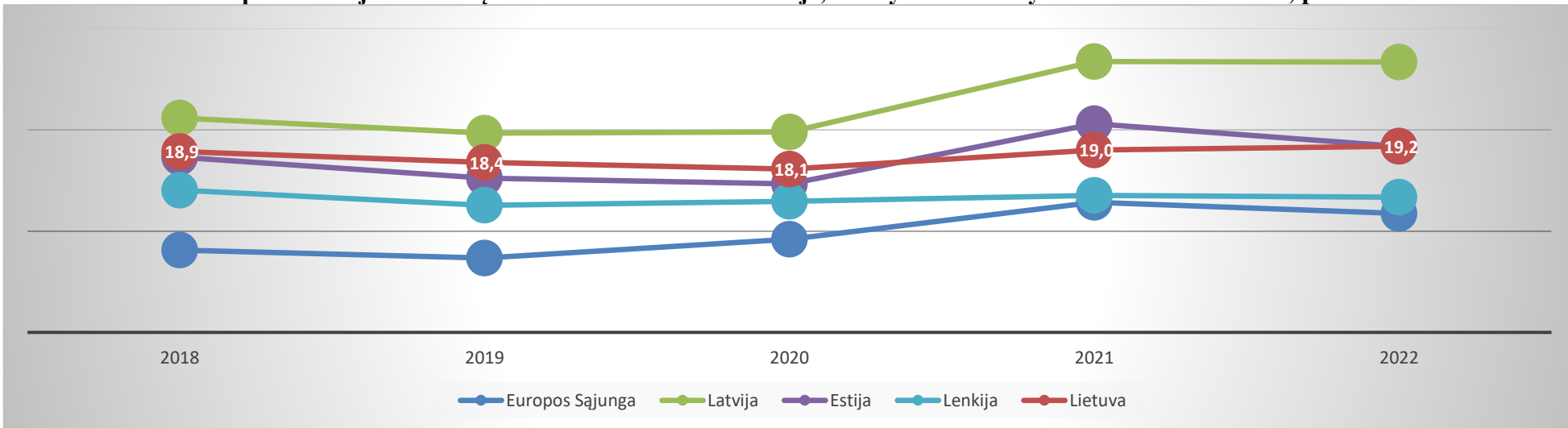
Nors Lietuvoje obuolių atsargos jau baigėsi, bet esant pakankamai jų pasiūlai iš Lenkijos, obuolių kaina 2022 m. II ketvirtį turėtų išsilaikyti panaši kaip I ketvirtį.

PRIEDAS

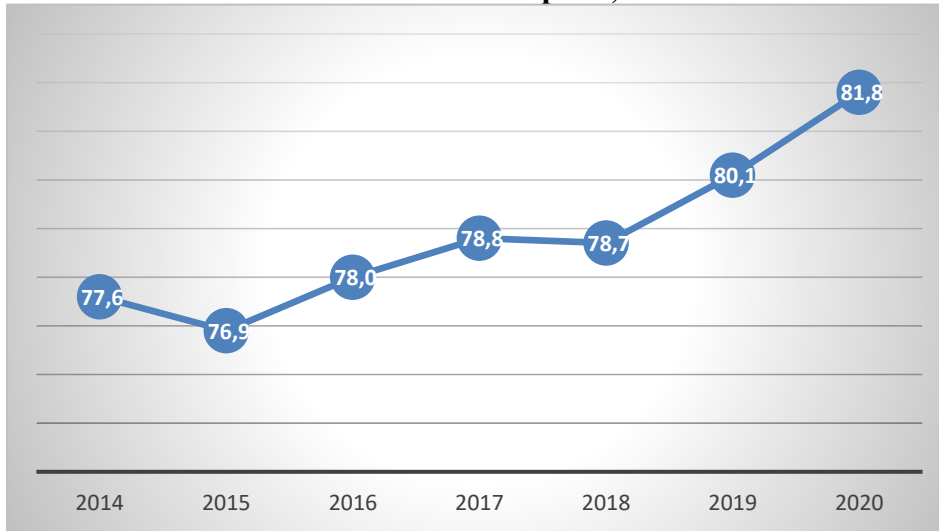
1 pav. Vartojimo išlaidų dalis maistui ES valstybėse narėse 2022 m., proc.

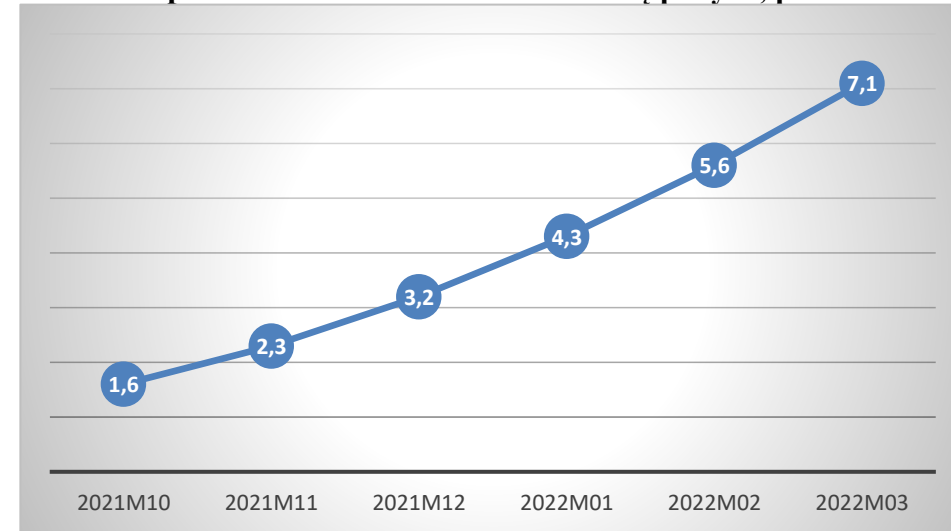
2 pav. Vartojimo išlaidų dalies maistui kaita Lietuvoje, kaimyninėse valstybėse ir vidutiniškai ES, proc.

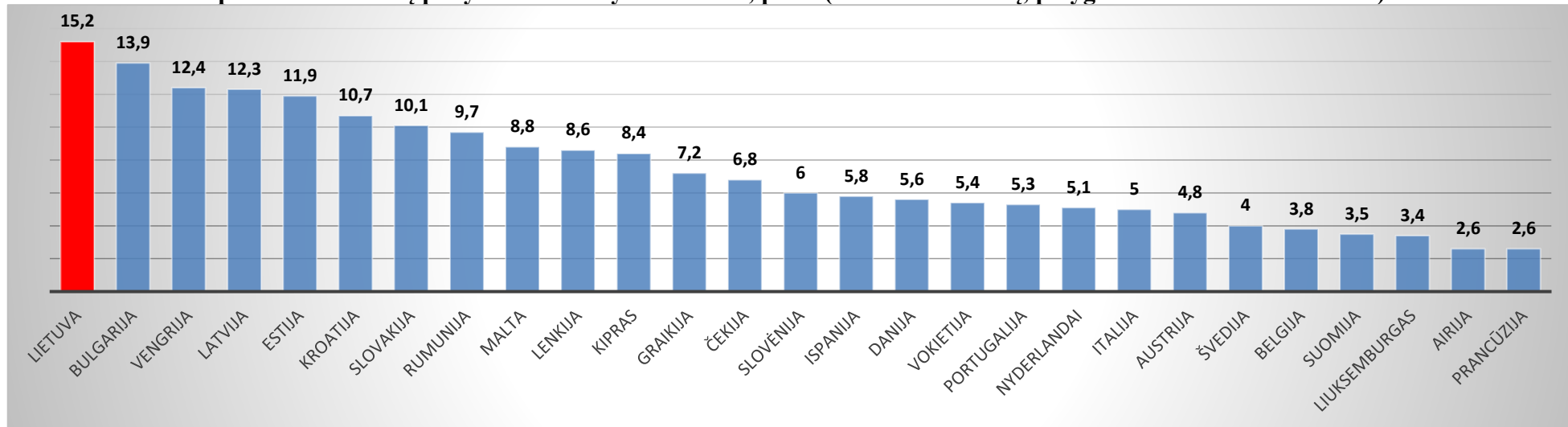
3 pav. Maisto kainų lygio Lietuvoje kaita 2014–2020 m., proc. (ES vidurkis – 100 proc.)

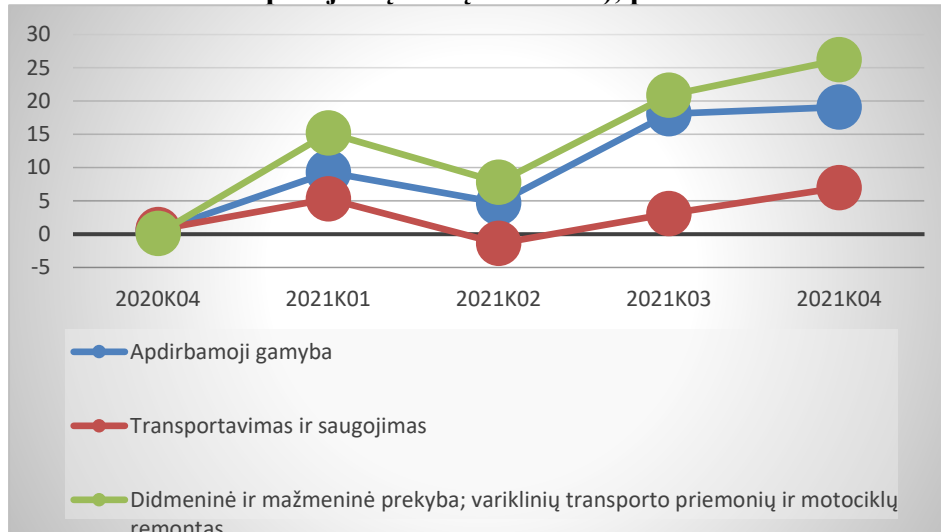
4 pav. Vidutinis metinis maisto kainų pokytis, proc.

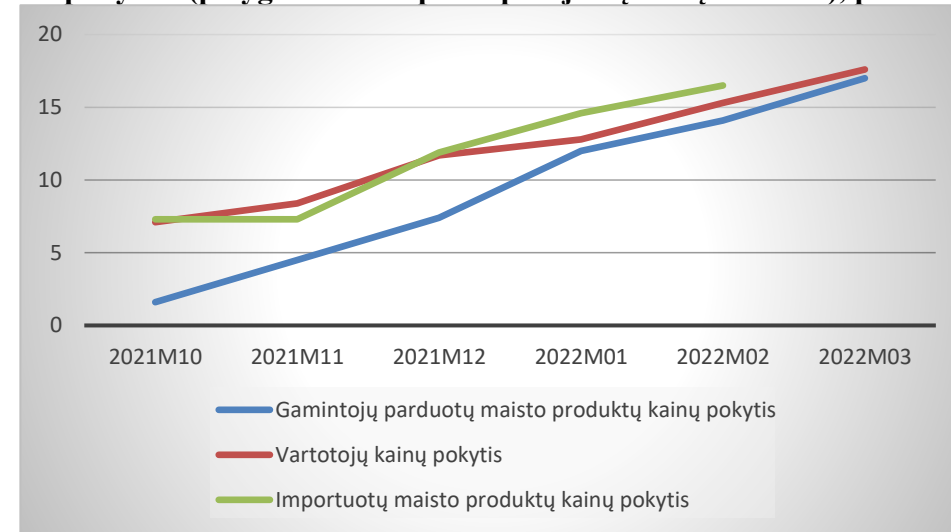
5 pav. Maisto kainų pokyčiai ES valstybėse narėse, proc. (2022 m. I ketvirtį, palyginti su 2021 m. I ketvirčiu)

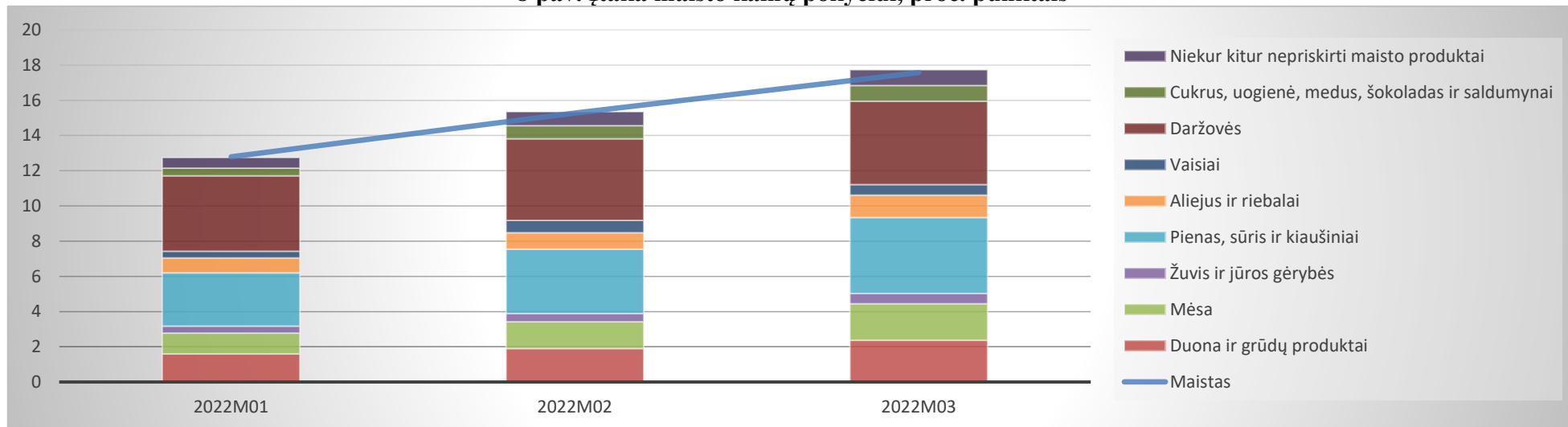
6 pav. Vienos dirbtos valandos sąnaudų pokyčiai (palyginti su tuo pačiu praėjusių metų ketvirčiu), proc.

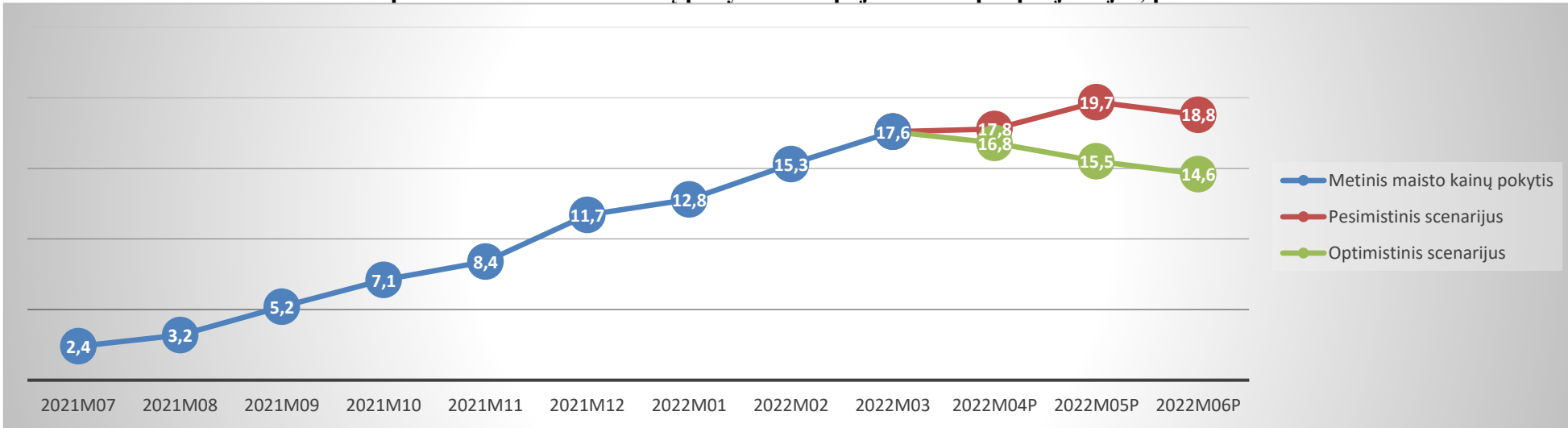
7 pav. Vartotojų, gamintojų ir importuotų maisto produktų kainų pokyčiai (palyginti su tuo pačiu praėjusių metų mėnesiu), proc.

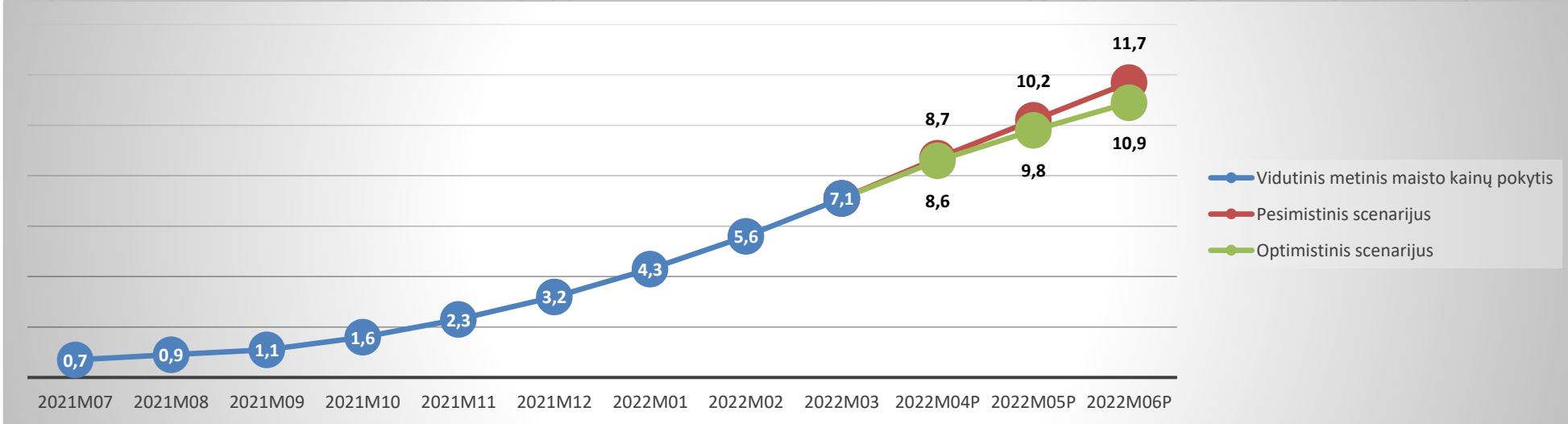
8 pav. Įtaka maisto kainų pokyčiui, proc. punktais

9 pav. Metinio maisto kainų pokyčio trumpojo laikotarpio projekcijos, proc.

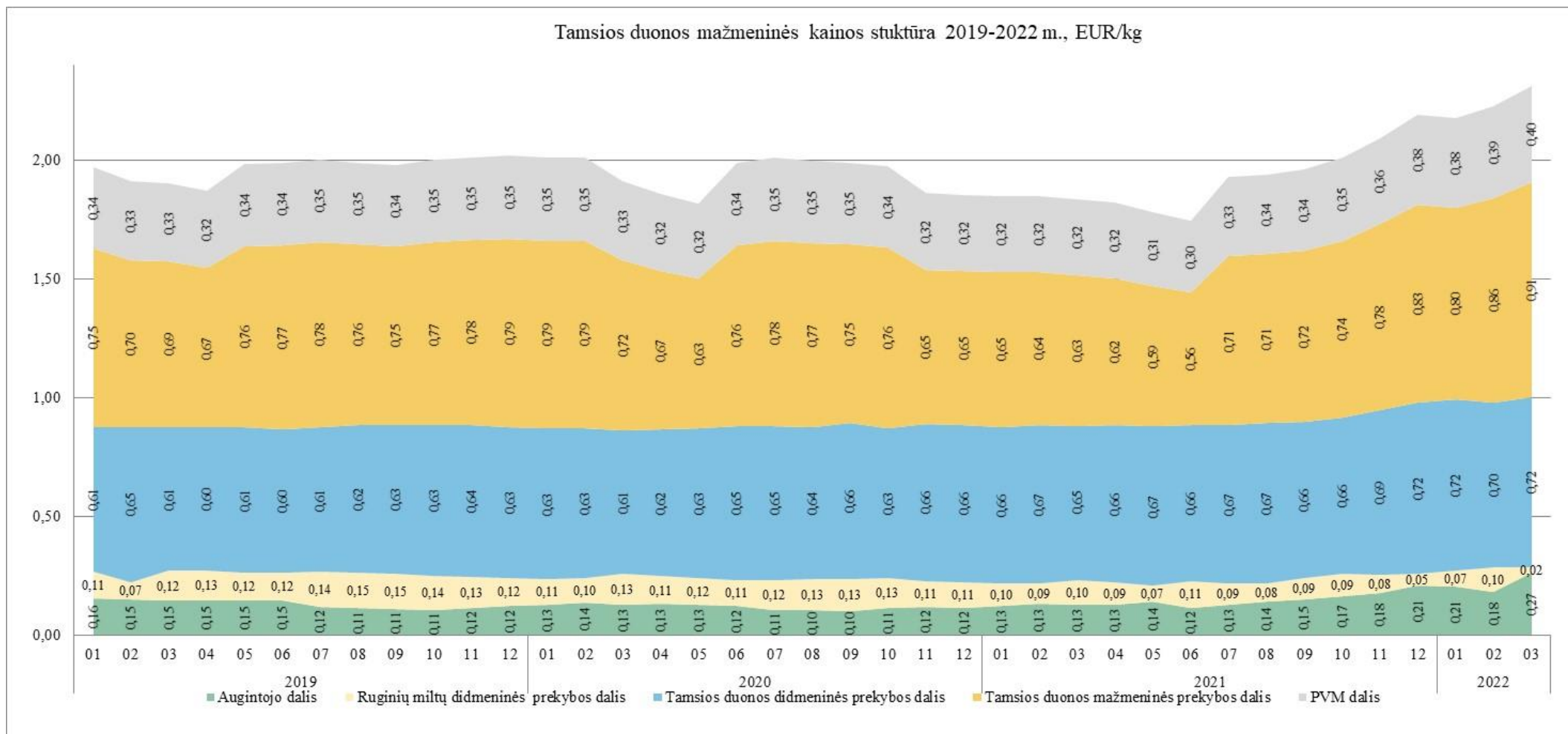

10 pav. Vidutinio metinio (12 pastarųjų mėn. palyginti su ankstesniais 12 mėn.) maisto kainų pokyčio trumpojo laikotarpio projekcijos, proc.

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas, Žemės ūkio ministerijos Strateginio planavimo departamento Ekonominės analizės skyriaus skaičiavimai.

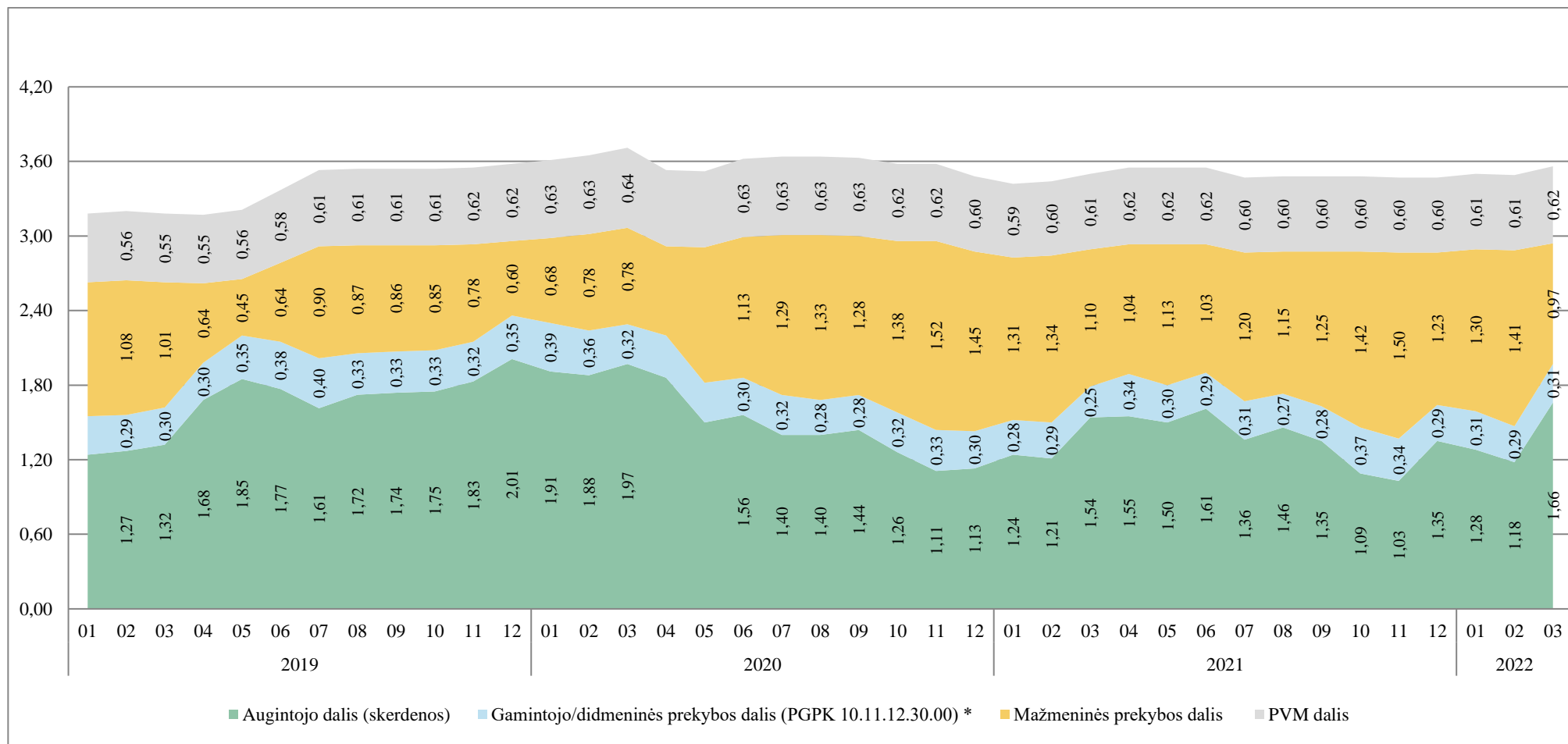
11 pav. Tamsios duonos mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos privačių prekės ženklų ir akcinės kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

13 pav. Kiaulienos kumpio su kaulu mažmeninės kainos struktūra

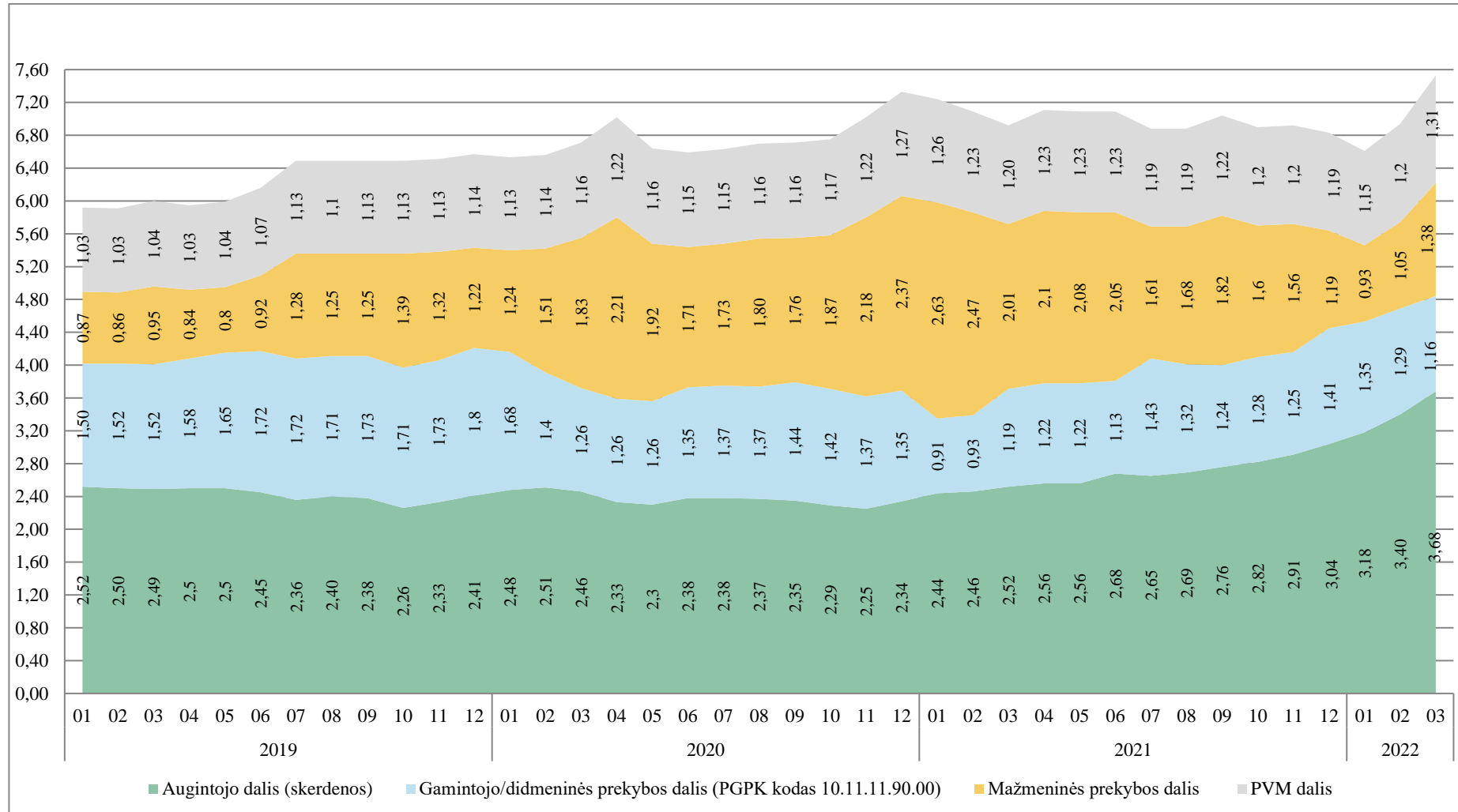

*Šviežia arba atšaldyta kiauliena: skerdenos, skerdenų pusės (įskaitant šviežią mėsą, užpiltą druska kaip laikinuoju konservantu).

Pastabos. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos akcinės kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją. Dėl nepakankamos šio produkto kainų imties (mažiau negu 3) informacija apie vidutinę mažmeninę kainą 2020 m. balandžio–gegužės mėn. yra konfidenciali.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

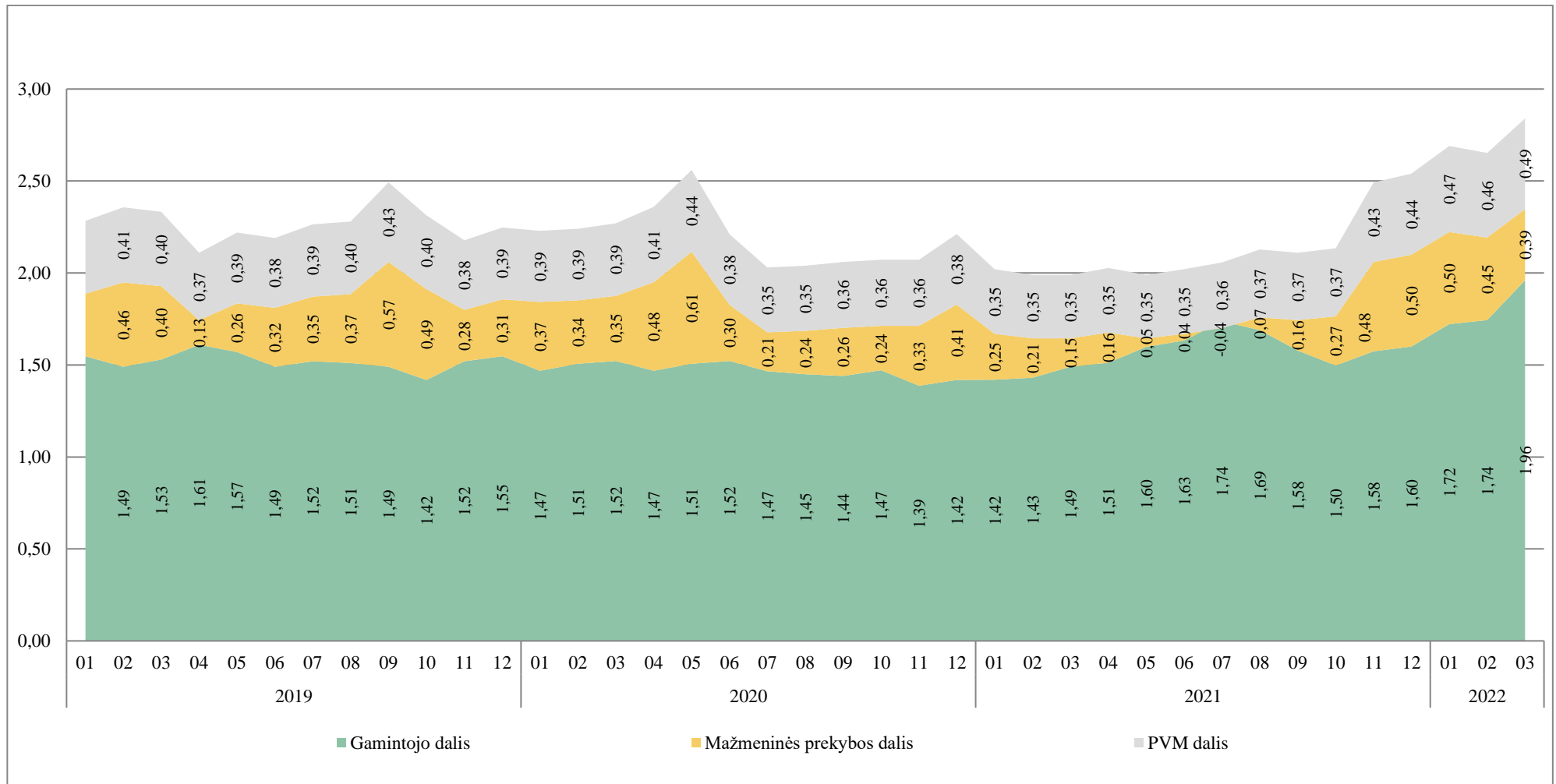
14 pav. Galvijienos kumpio be kaulo mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos akcinės kainos. PGPK kodas 10.11.11.90.00 – švieži arba atšaldyti jautienos ir veršienos gabalai. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. kovo 31 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

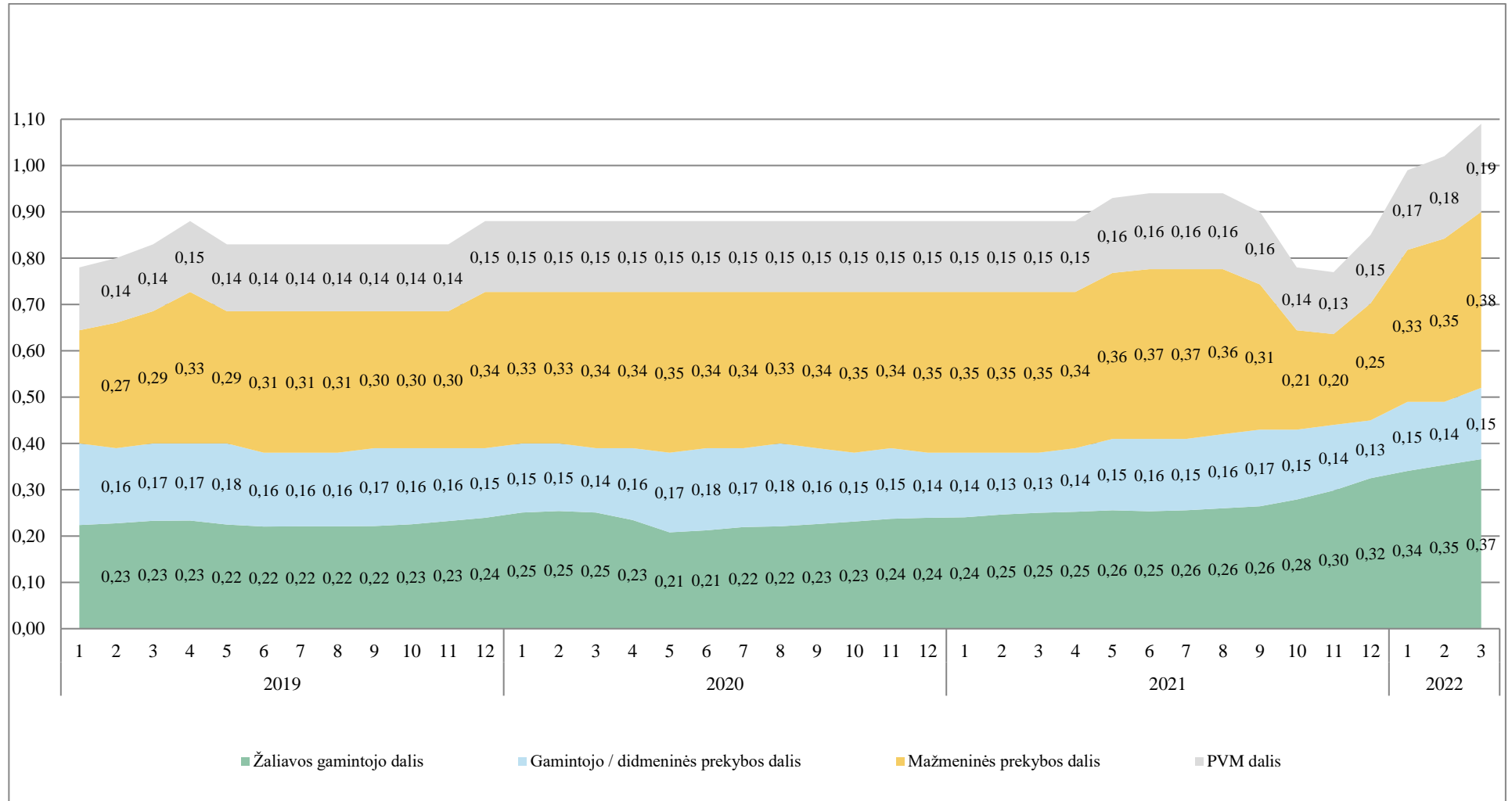
15 pav. Atvėsinto viščiuko broilerio mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos privačių prekės ženklų ir akcinės kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

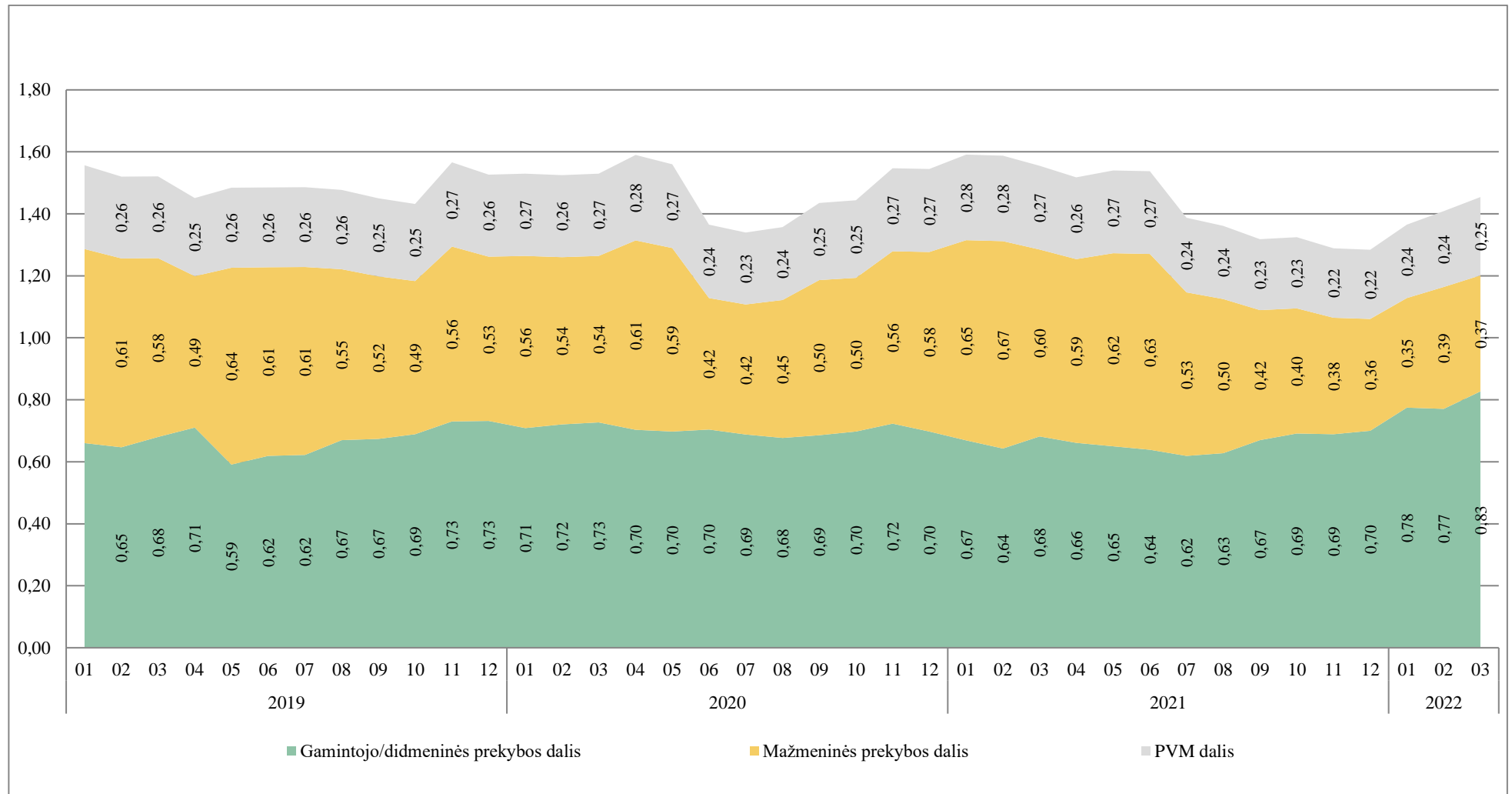
16 pav. Geriamojo pieno mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos privačių prekės ženklų ir akcinės kainos. Į vidutinės mažmeninės ir vidutinės didmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos ekologiškų gaminių kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

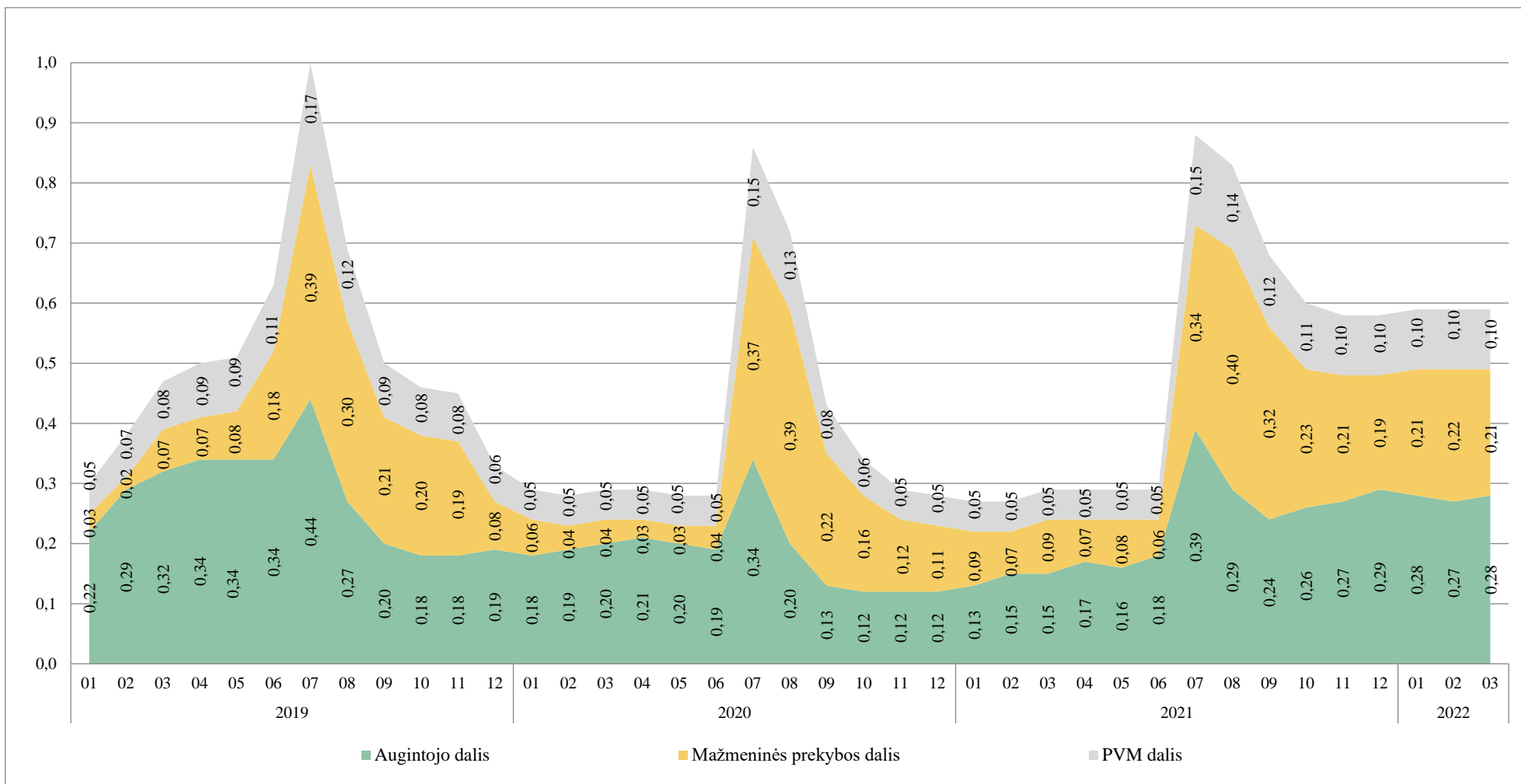
17 pav. Šviežių kiaušinių mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Į mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos privačių prekės ženklų ir akcinės kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

18 pav. Bulvių mažmeninės kainos struktūra

Pastabos. Neplautos ir nesupakuotos bulvės. Į vidutinės mažmeninės kainos apskaičiavimą neįtrauktos akcinės kainos. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 plitimo rizikos nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 16 d. ir nuo 2020 m. spalio 26 d. iki 2021 m. birželio 30 d. ŽŪIKVC buvo apribotos galimybės registruoti maisto produktų kainas prekybos tinklų parduotuvėse. Informacija apie kai kurių maisto produktų mažmenines kainas buvo rengiama pagal prekybos tinklų pateiktus duomenis bei jų interneto svetainėse skelbiamą informaciją.

Šaltinis. VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.